

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. május 14.

FÖLDRAJZ

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2015. május 14. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

A **feladatlap** megoldására felhasználható időkeret **240 perc**. A megoldáshoz **nem használhatja a középiskolai atlaszt**.

Amennyiben szükséges, **használja a zsebszámológépet, körzőt, vonalzót**, de a feladatlapban **tüntesse fel a megoldás menetét is!**

A feladatokat **tetszőleges sorrendben** oldhatja meg.

Először figyelmesen **olvassa el** a feladatokban megfogalmazott kérdéseket, majd **gondolja át** válaszát, és azt **tintával (tollal) írja be** a megfelelő helyre! Ha szükséges, a megoldást javíthatja, de a nem egyértelmű áthúzás, javítás, valamint ceruzával történt beírás esetén az adott feladatrészre nem kaphat pontot.

Mindig a feltett kérdéseknek megfelelően válaszoljon! Az elvártnál több válasz (pl. kettő helyett három példa megnevezése) nem jár többletponttal.

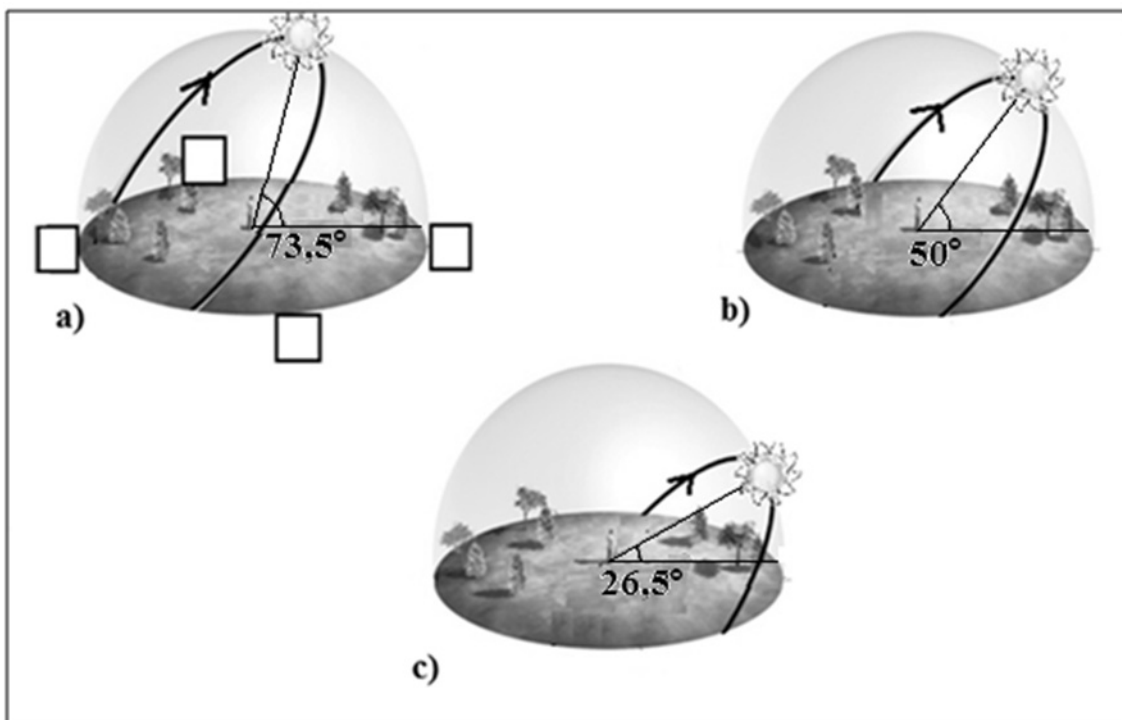
Az egyes feladatok megoldásával **elérhető** maximális **pontszámról**, illetve a részpontszámokról a feladatok mellett/után feltüntetett pontok tájékoztatnak. Kérjük, hogy a **szürke négyzetekbe** semmit **ne írjon!**

Azoknál a feladatoknál, ahol **a lehetséges helyes válaszok számánál többet ír be**, az **pontlevonással jár!**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. Az ábrák az északi félgömb ugyanazon pontjáról készültek olyan időpontban, amikor a Nap éppen valamelyik nevezetes szélességi körön delel a horizont felett 90°-ban.

a) Írja az a) jelű ábra négyszögeibe az égtájak kezdőbetűjét úgy, ahogy azok helyzete az északi félgömbre jellemző!

1 pont	
--------	--

b) Válaszoljon a megfelelő ábra betűjelének a beírásával!

Megállapítások	Betűjel
A csillagászati nyár kezdetére jellemző.	
A Nap ekkor delel az Egyenlítő felett a felszínre merőlegesen.	
Az év folyamán ez a legrövidebb nappal.	
Június 22-én fordulhat elő ez a helyzet.	
Egy évben kétszer fordulhat elő ez a helyzet.	
A Nap ilyenkor a Baktérítő felett delel a felszínre merőlegesen.	

6 pont	
--------	--

c) Húzza alá, hol található az ábrán látható helyszín!

az é.sz. 20°-án,

az é.sz. 40°-án,

az é.sz. 80°-án

1 pont	
--------	--

8 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Hány fokos szögben látják delelni a Napot a látóhatár felett az é.sz. 15°; ny.h. 60°-án található megfigyelő állomás tudósai az alábbi dátumokon?

március 21.

A számítást itt végezze!

június 22.

A számítást itt végezze!

szeptember 23.

A számítást itt végezze!

december 22.

A számítást itt végezze!

Melyik égtáj irányában látják delelni a Napot a horizont felett a nyári és a téli napforduló idején? Írja az égtáj betűjelét a vonalra!

A nyári napforduló idején:

A téli napforduló idején:

9 pont	
---------------	--

3. Mely fogalmakat ismeri fel a meghatározások alapján? Írja a megfelelő fogalmat a meghatározás után!

1. A kicsinyítés mértékének rajzban történő megjelenítése.

.....

2. A tenger közép szintjétől számított magasság.

.....

3. Keleti és nyugati félgömbre osztja a Földet.

.....

4. Az azonos tengerszint feletti magasságban levő pontokat összekötő, önmagába visszatérő görbe vonal.

.....

5. A kis területeket nagy részletességgel ábrázoló térkép ilyen.

.....

6. A földfelszín által kibocsátott, illetve visszavert elektromágneses sugarak alapján történő adatgyűjtés és feldolgozás.

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Az a művelet, melynek során a térképi északi irányt egyeztetjük a valós északi iránnyal.

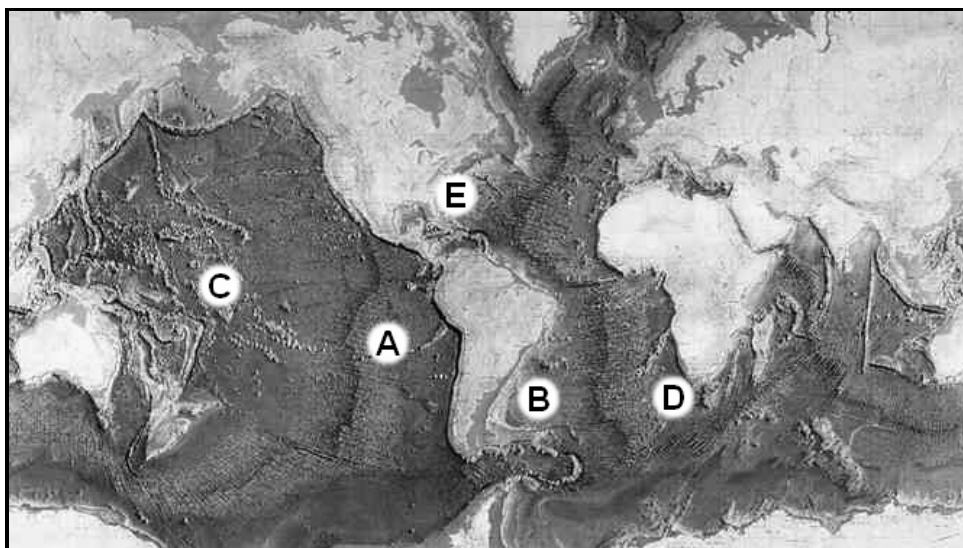
.....

8. A hegycsúcsnak a hegy lábához viszonyított magasságát fejezi ki.

.....

8 pont

4. Oldja meg a térkép és az ábrák alapján a feladatokat!

a) Nevezze meg a nagybetűkkel jelölt kőzetlemezeket!

- A.
- B.
- C.
- D.
- E.

5 pont

b) Nevezze meg a „B” kőzetlemezt nyugatról és keletről „határoló” szerkezeti képződmény típusát!

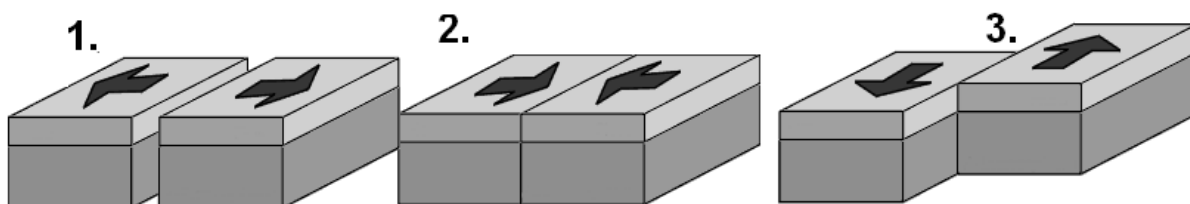
nyugatról: keletről:.....

Nevezze meg a „B” és „D” kőzetlemezek között felszínre ömlő lávából keletkező kőzetet!

.....

3 pont

c) Melyik ábra modellezi az a) pontban található térképvázat kőzetlemezeinek egymáshoz viszonyított alábbi mozgását? Írja a megfelelő ábra sorszámát a vonalra!

1. A „C” és az „A” kőzetlemezek:
2. A „C” és az „E” kőzetlemezek:
3. A „B” és a „D” kőzetlemezek:
4. Az „A” és a „B” kőzetlemezek:

4 pont

--

d) Egészítse ki a táblázatot! Mely fogalomhoz, jellemzőhöz kapcsolhatók a táblázat nagybetűi? Írja a megfelelő betűjelet a fogalom, illetve az állítás száma elé!

Jellemző		A	B
Összetétel (%)	SiO ₂	66	54,4
	Al ₂ O ₃	15,2	16,1
	K ₂ O	3,4	0,34
	FeO	4,5	10,6
	MgO	2,2	6,3
	CaO	4,2	8,5
	Na ₂ O	3,9	2,8
Átlagos vastagsága		C	D
Sűrűsége		2,7 g/cm ³	3 g/cm ³

- 1. 35 km
- 2. 6 km
- 3. szárazföldi kéreg
- 4. óceáni kéreg

4 pont

--

16 pont

--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Döntse el, hogy igazak vagy hamisak a következő megállapítások! Írjon I betűt az igaz, és H betűt a hamis megállapítások sorszámára elé!

- 1. A ciklon belsejében a levegő lefelé áramlik.
 2. Az északi mérsékelt övezetben mindig a hidegfront után alakul ki a melegfront.
 3. Az anticiklonok derült időjárást okoznak.
 4. A tornádó tipikus trópusi ciklon.
 5. A ciklon melegfrontjának érkezését gomolyfelhő-képződés jelzi.
 6. Okklúziós front akkor keletkezik, ha a hidegfront és a melegfront összeolvad.
 7. A futóáramlások a ciklon leggyorsabb légáramlatai.
 8. Az anticiklon közepében a környezetéhez képest magasabb a légnyomás.

8 pont	
---------------	--

6. Az A oszlopban fogalmakat, a B oszlopban hozzájuk tartozó meghatározásokat, illetve jellemzőket olvashat. Keresse meg az egyes fogalmakhoz kapcsolódó megállapításokat! Írja a meghatározások betűjelét a fogalmak sorszámára elé! Egy fogalomhoz több meghatározás is kapcsolódhat. Nem tartozik minden fogalomhoz meghatározás. Az ilyen fogalom elé írjon X-jelet! A lehetséges helyes válaszok számánál több beírása pontlevonással jár.

A oszlop

- 1. harmat
 2. albedó
 3. időjárás
 4. harmatpont
 5. tényleges vízgőztartalom
 6. állandó gázok
 7. dér
 8. relatív vízgőztartalom
 9. változó gázok

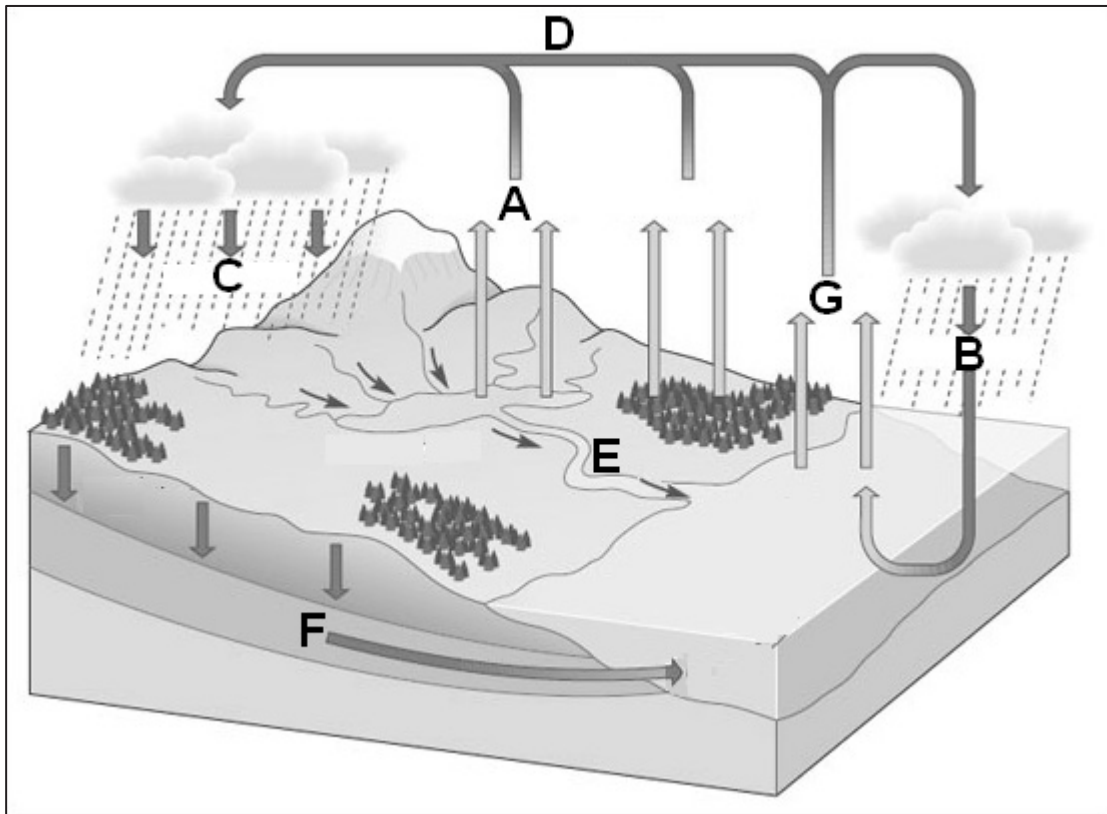
B oszlop

- a) Azok a légköri gázok, amelyeknek a mennyisége hosszú időn keresztül változatlan.
 b) Az a hőmérséklet, melyen az adott vízgőztartalmú levegő telítetté válik.
 c) A felszín sugárzást visszaverő képessége.
 d) Azt mutatja meg, hogy mennyi vízgőz van a levegőben adott pillanatban.
 e) Talajmenti csapadék 0 °C felett.
 f) A levegő fizikai jellemzőinek állandó változása.
 g) Közéjük tartozik a légköri CO₂.
 h) Amikor a levegő ezt a hőmérsékletet eléri, 100%-os a vízgőztartalma.
 i) Értékét g/m³-ben fejezzük ki.
 j) A felszín tárgyain válik ki fagypontra alatti hőmérsékleten.
 k) Közéjük tartozik a légkörben található argon.

12 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Tanulmányozza az ábrát, és válaszoljon a kérdésekre!

- a) Mely folyamatot szemlélteti az ábra?
 Mi tartja mozgásban?

2 pont	
--------	--

- b) Mi a szerepe a jelenségben az E és F betűkkel jelölt folyamatnak?

1 pont	
--------	--

- c) Földi léptékben igaz-e az alábbi egyenlet? Indokolja a választát!

$$A + G = B + C$$

 Válasz:
 Indoklás:

2 pont	
--------	--

- d) Írja fel a betűk segítségével az egyensúlyi egyenletet a tengerek szempontjából!
 + + = G

3 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

e) Mi történik egy adott területen pl. Európában, ha „A” folyamat felerősödik?

.....

Mely globális folyamat idézheti elő ezt?

2 pont	
--------	--

10 pont	
----------------	--

8. Válaszoljon a tengeráramlásokkal kapcsolatos kérdésekre!

a) Milyen irányba mozognak az Egyenlítőhöz képest a következő tengeráramlások?

..... Labrador-áramlás:

..... Észak-atlanti-áramlás:

Írjon **X**-et a meleg tengeráramlás neve elé!

3 pont	
--------	--

b) Mely tényezők alakítják ki a tengeráramlások irányát?

Nevezzen meg egy, a tengeráramlást kialakító tényezőt!

—

Nevezzen meg a tengeráramlás irányát módosító két tényezőt!

—

—

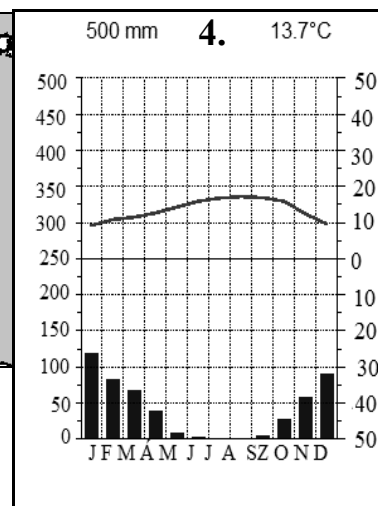
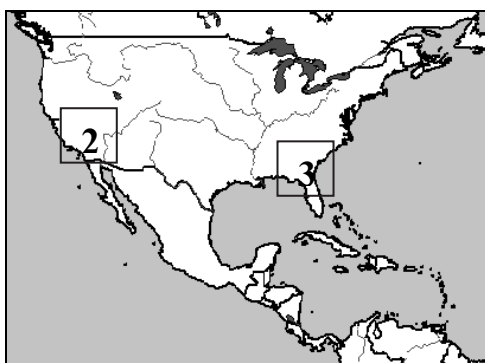
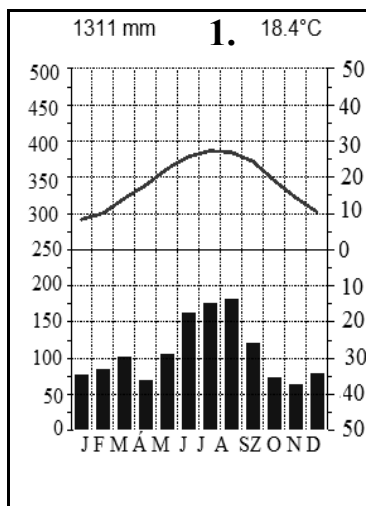
3 pont	
--------	--

6 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. **Tanulmányozza az ábrát, a diagramokat, és olvassa el a megállapításokat, majd írja a sorszámukat a táblázatban a megfelelő helyre! (Ne feledkezzen el az ábra és a diagramok sorszámairól sem!)**

Mediterrán terület	
Monszun terület	
Mindkettőre vonatkozik	
Egyikre sem vonatkozik	

5. A folyók vízjárása ezen a területen ingadozó.
6. A csapadékot a nyugatias szelek ciklonjai szállítják a területre.
7. A passzát szélrendszer leszálló ága is alakítja az éghajlatát.
8. Jellemző talaja a podzol.
9. Természetes növényzete a keménylombú erdő.
10. Jellemzően a kontinensek keleti oldalán alakul ki.
11. Természetes növényzete a lombhullató erdő.
12. Talaja a terra rossa.
13. A szárazfölkék és a nagy víztömegek eltérő felmelegedése játszik szerepet éghajlatának kialakulásában.
14. Természetes növényzete a babérlombú erdő.
15. Másodlagos, bozótos növényzetét macchiának nevezzük.
16. Természetes növényzete az alacsony- és magasfüvű préri.

16 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10. Oldja meg a településföldrajzzal kapcsolatos feladatokat!

a) Válaszoljon röviden az alábbi kérdésekre!

1. A magyar történelem mely időszakához/eseményéhez köthető a hazai tanyavilág kiépülésének első hulláma?

.....

2. Széchenyi István és Vásárhelyi Pál nevéhez fűződnek a főként az alföldi térséget érintő nagyszabású munkálatok, amelyek lendületet adtak az új földterületeken a tanyák kialakulásának. Mi volt ez az egész Alföld életére kiható fejlesztés?

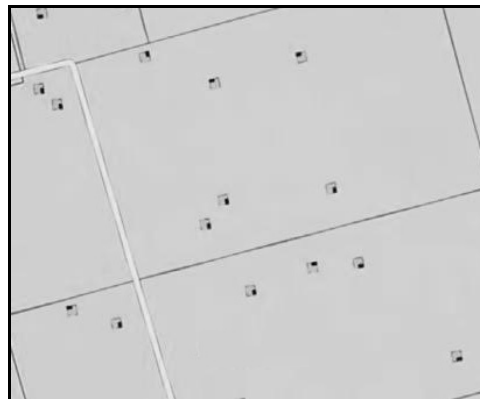
.....

3. A tanyák kialakulását segítette a II. világháború utáni, a földterületek tulajdonviszonyát átalakító intézkedés. Mi volt ez?

.....

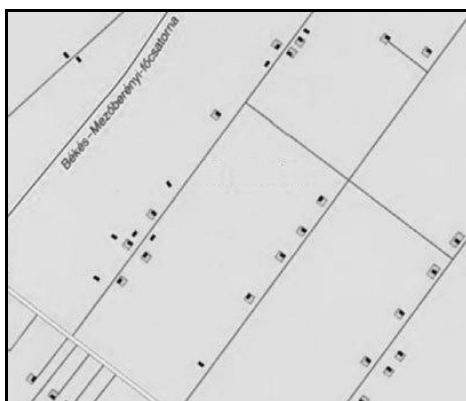
3 pont	
--------	--

b) Nevezze meg a tanyatípusokat! Írja a nevüket az ábra alá a vonalra!

a)

b)

c)

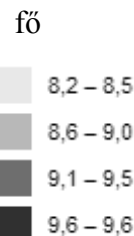
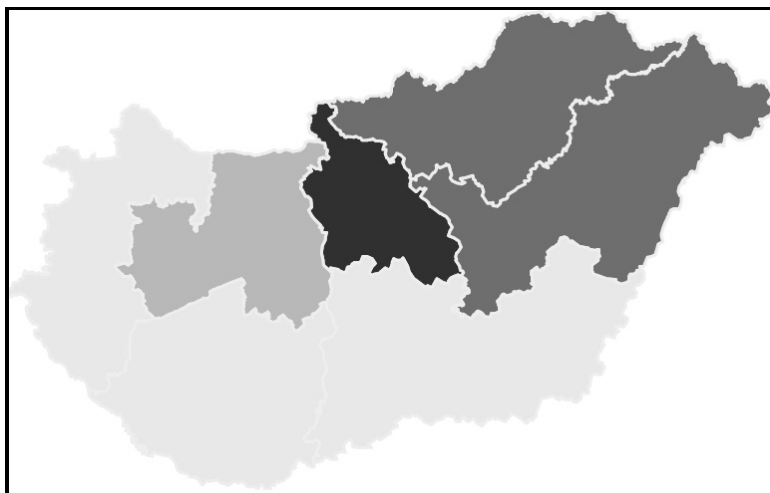
3 pont	
--------	--

6 pont	
---------------	--

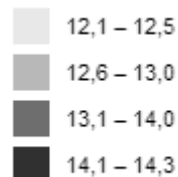
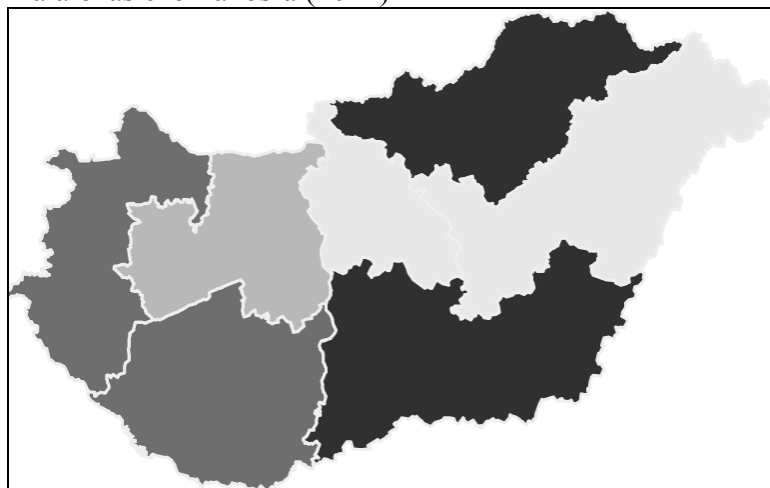
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. Tanulmányozza az alábbi térképeket, és oldja meg a hozzájuk kapcsolódó feladatokat!

Élvezületés ezer lakosra (2012)

Halálozás ezer lakosra (2012)

Forrás: www.ksh.hu

1. Mely régióban volt 8,6–9 ‰ között a születési arányszám?
2. Mennyi volt a halálozási ráta az Észak-Alföldön? (Adja meg a mértékegységet is!)
.....
3. Melyik hazai régióban volt a legnagyobb a természetes fogyás?
4. Melyik hazai régióban volt a legkisebb a természetes fogyás?

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

12. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott szókészlet felhasználásával! Van olyan kifejezés, amit többször is fel kell használnia.

alacsony, csökken, egyensúlyban levő, előregedő, férfiak, fiatalodó, fiatalok, harang, idős, koreloszlását, magas, nemenkénti, nők, piramis, urna,

A lakosság ábrázoló diagramot korfának nevezünk.

A korfa egy adott népesség megoszlását oly módon mutatja be, hogy az egyes korcsoportokhoz tartozóan a számát a jobboldalon, a számát a baloldalon ábrázolja egymásra helyezett szalagdiagramokkal.

A/az alakú korfa a/az társadalom korfája, hiszen sok a fiatal és a halandóság, a születéskor várható átlagos élettartam Ez jellemző ma a természeti népekre, a fejlődő országok egy részére.

A/az alakú korfa a/az társadalom korfája, itt a fiatalok és a középkorúak aránya közel azonos, a korfa csak a/az korcsoportokban keskenyedik el, és veszi fel jellegzetes alakját.

A/az alakú korfa a/az társadalom korfája, keskeny alapú, felfelé kissé szélesedő alakú, amit a arányának csökkenése és az idősek arányának növekedése okoz. A születéskor várható átlagos élettartam, de a kedvezőtlen folyamatok miatt a népességszám. Ilyen korfa jellemző többek között Magyarország népességére is.

16 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

13. Mely fogalmat ismeri fel a meghatározások alapján? Írja a megfelelő fogalom nevét az egyes meghatározások után!

1. Többnyire politikai okokból elrendelt kereskedelmi tilalom.
.....
2. Egy valuta szabad átválthatósága.
.....
3. Olyan speciális okirat, amelynek tulajdonosai pénzbeli követeléssel léphetnek fel a kibocsátójukkal szemben.
.....
4. A hitel ára.
.....
5. A tőzsde vezető részvényeinek árfolyamváltozását mutatja egy adott kiindulási (bázis) értékhez viszonyítva.
.....
6. Az a hitelállomány, melyet egy ország egy másik országtól vagy nemzetközi pénzügyintézetektől vett fel.
.....
7. Egy valutának egy másik valutához viszonyított értéke.
.....
8. Minden olyan felhalmozott érték (pl. pénz, tudás), amely értéktöbblet létrehozására alkalmas.
.....
9. Egy másik országból behozott termékre kivetett mennyiségi korlátozás.
.....
10. A bankjegyek és érmék összessége.
.....

10 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

14. Olvassa el az alábbi szöveget, és oldja meg a hozzá kapcsolódó számítási feladatot!

„Államháztartási hiány rátája a GDP arányában kifejezett, tervezett vagy tényleges államháztartási hiányt jelenti.”

Magyarországon a bruttó hazai termék értéke 2013-ban 29 114 milliárd Ft volt. Az államháztartás bevételei 11 704 milliárd Ft-ot tettek ki, a deficit 984 milliárd Ft volt.

1. Mennyi volt az államháztartás kiadása Magyarországon 2013-ban?

A számítást itt végezze!

Államháztartási kiadás: Ft

2. Mennyi volt az államháztartási hiány rátája 2013-ban?

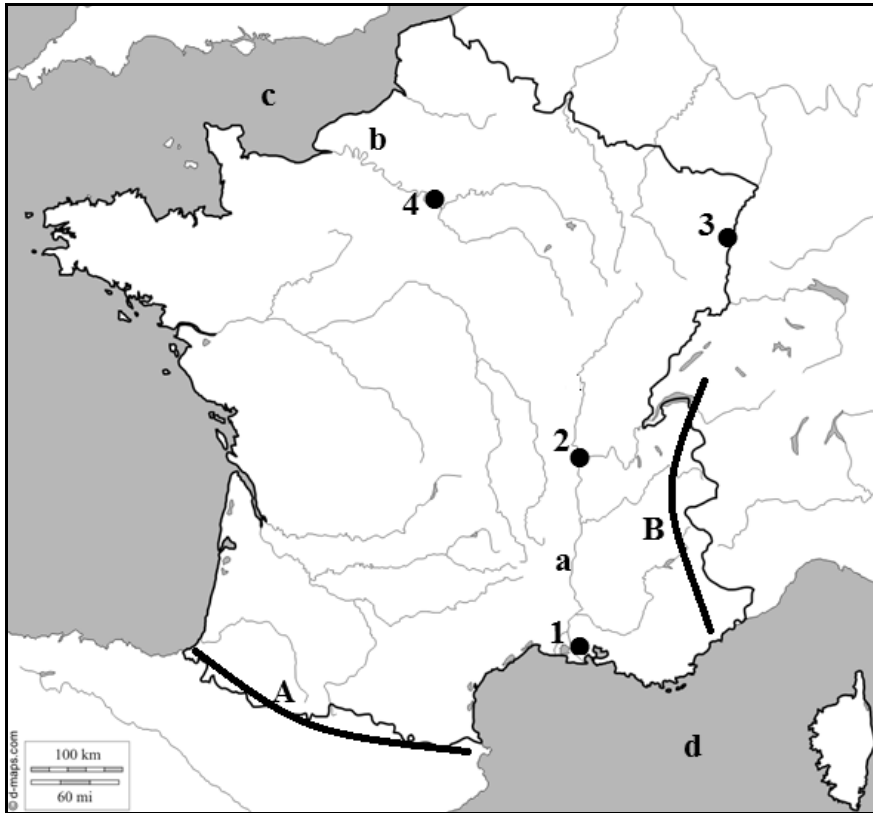
A számítást itt végezze! Az eredményt két tizedesjegyre kerekítse!

A hiány rátája: %

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

15. Tanulmányozza a térképészleket és oldja meg a feladatokat!

a) Nevezze meg a kisbetűvel jelölt vízrajzi elemeket!

- a)
- b)
- c)
- d)

4 pont	
--------	--

b) Mely hegységeket jelölik a térképészleket a nagybetűk?

- A.
- B.

Mely hegységrendszer tagjai?

3 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

c) Nevezze meg a számokkal jelölt városokat, majd írja az állítások betűjelét a város neve után a vonalra!

1.	A. Az Európai Parlament székhelye.
2.	B. Cseppfolyósított földgáz és kőolaj
érkezik ide Afrikából és Közél-Keletről.
3.	C. Elővárosai az autógyártás központjai.
4.	D. A főváros után az ország legjelentősebb
gazdasági központja.

8 pont	
--------	--

d) Mióta tagja az ország az európai integrációnak?

1 pont	
--------	--

e) Egészítse ki az alábbi mondatot!

Az elektromos áram $\frac{3}{4}$ részét erőművek állítják elő.

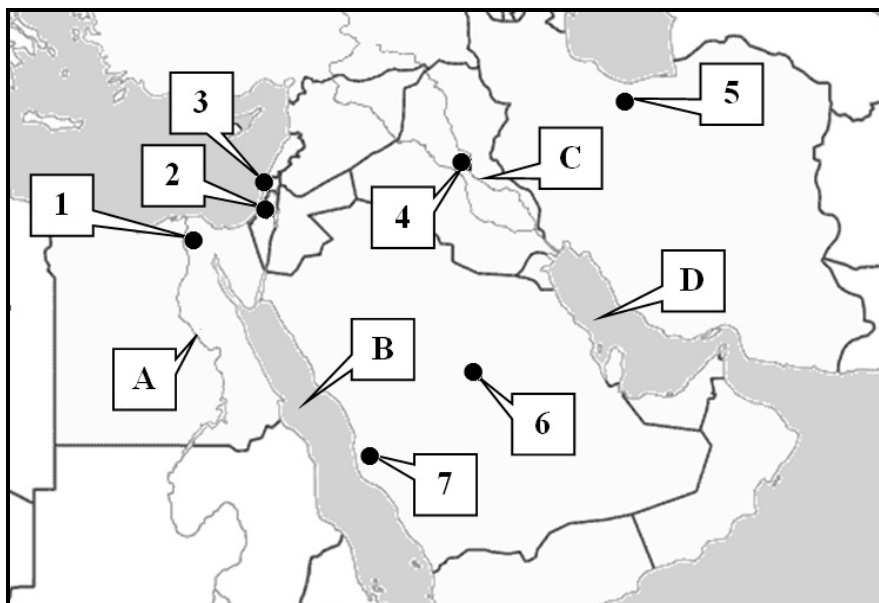
1 pont	
--------	--

17 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

16. Oldja meg a közel-keleti országokkal kapcsolatos feladatokat!

a) Nevezze meg a térképrészleten számokkal jelölt városokat és betűkkel jelölt vízrajzi fogalmakat!

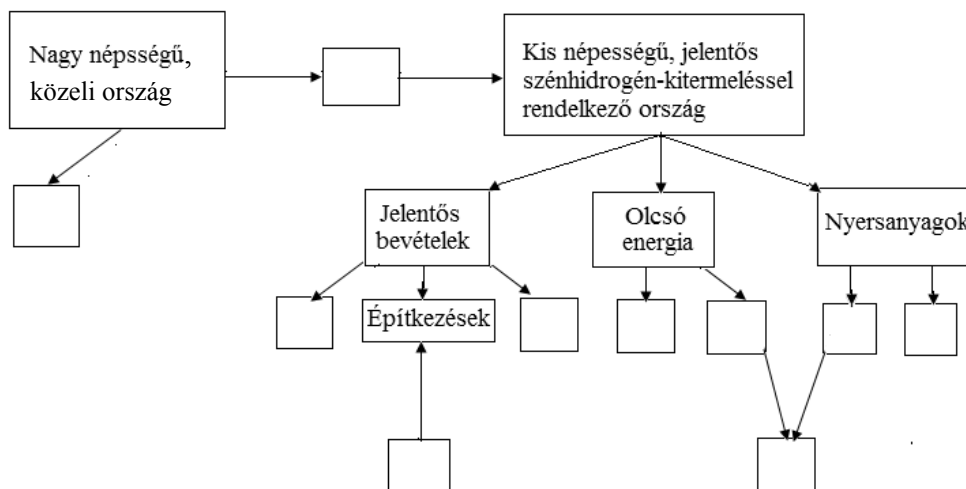

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

- A. (folyó)
- B. -tenger
- C. (folyó)
- D. -öböl

11 pont	
---------	--

b) Egészítse ki a szókészlet segítségével az olajországok gazdaságára jellemző folyamatábrát! Írja a sorszámokat a megfelelő helyre!

Szókészlet:

1. alumíniumkohászat
2. cementgyártás
3. könnyűipar
4. műanyaggyártás
5. kén kinyerése (szénhidrogénekből)
6. szervesetlen vegyipar
7. szociális juttatások
8. tengervíz-sótalanítás
9. tőkeexport
10. vendégmunkások

10 pont

--

21 pont

--

17. Oldja meg a hazánk földrajzával kapcsolatos feladatokat! Az egyes feladatokban a helyes válaszok számánál több megnevezése pontlevonással jár.

a) A felsoroltak közül melyik **két** város nem megyeszékhely? Írja a nevüket a vonalra!

Nyíregyháza, Sopron, Szekszárd, Balassagyarmat, Békéscsaba, Salgótarján, Eger

.....

2 pont

--

b) Írja a vonalra annak a **két** tájnak a nevét, amelyik nem löszvidék!

*Körös–Maros köze, Duna–Tisza köze, Nagykunság, Mezőföld,
Hajdúság, Nyírség, Tolnai-dombság*

.....

2 pont

--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- c) Írja a vonalra annak a **két** folyónak a nevét, amelynek a vize nem közvetlenül a Dunába ömlik!

Ipoly, Tisza, Dráva, Rába, Sió, Zala, Mura

.....

2 pont	
--------	--

- d) Írja annak a **két** településnek a nevét a vonalra, amelyik nem folyótorkolatban helyezkedik el!

Szolnok, Siófok, Cegléd, Szeged, Győr, Révkomárom

.....

2 pont	
--------	--

- e) Írja annak a **két** településnek a nevét a vonalra, amelynek gazdasága nem kapcsolódik szénhidrogén bányászatához vagy feldolgozásához!

Szeged, Zalaegerszeg, Vác, Hajdúszoboszló, Pécs, Tiszaújváros, Százhalombatta

.....

2 pont	
--------	--

10 pont	
----------------	--

18. Állítsa a megadott szempontoknak megfelelően sorrendbe a földrajzi fogalmakat!

1. Állítsa elhelyezkedésük alapján nyugat-kelet irány szerint sorrendbe az alábbi településeket! Írja az 1. sorszámot a legnyugatabbra fekvő település neve mellé!

..... Baja

..... Hatvan

..... Nagykanizsa

..... Orosháza

..... Székesfehérvár

..... Veszprém

..... Záhony

2. Állítsa fő felépítő kőzetük kialakulásának ideje alapján sorrendbe az alábbi hazai tájakat! Írja az 1. sorszámot a legidősebb kőzetből felépülő táj neve mellé!

..... Bükk

..... Kiskunság

..... Mátra

..... Velencei-hegység

2 pont	
---------------	--

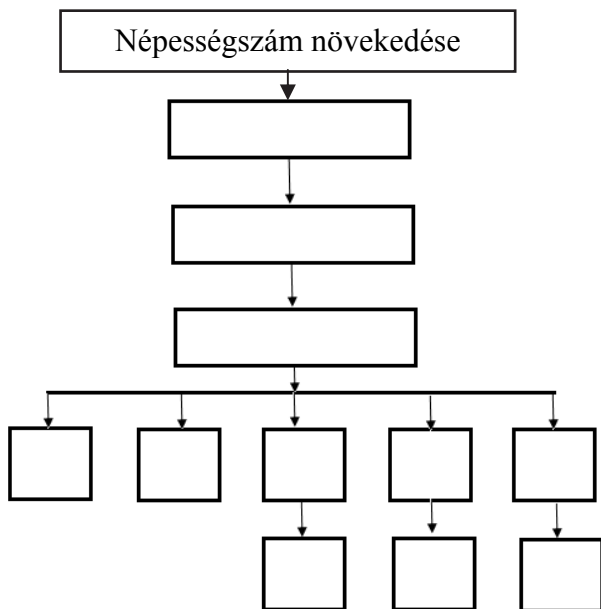
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

19. Mely hazai településekre ismer a leírások alapján? Írja a megfelelő település nevét a meghatározások után a pontozott vonalra!

1. A hazai áramtermelés felét szolgáltató erőmű található itt:
2. A legdélebbi hazai dunai kikötő:
3. A Bakony északi lábánál fekvő iskolaváros, az egyik legnagyobb hazai húszem telephelye:
4. Az egyetlen hazai település, ahol ma is folyik nyersvasgyártás:
5. A katolikus egyház hazai központja:
6. Az egykori bányászati és alumíniumipari központ gazdaságában az üvegyártás ma is kiemelkedő jelentőségű:

6 pont	
---------------	--

20. Rendszerezze a népességszám gyors növekedéséből levezethető környezeti folyamatokat! Írja az egyes jelenségek, folyamatok sorszámát az ábrába a megfelelő helyre!

1. Árvízvesztély
2. Erdők kiirtása
3. Növekvő nyersanyag- és élelmiszerigény
4. Globális klímaváltozás
5. A mezőgazdaság növekvő területigénye
6. Csökkenő CO₂-megkötés
7. Fajok kipusztulása
8. Ősi kultúrák pusztulása
9. Talajpusztulás
10. Csökkenő vízmegtartás
11. Csökkenő hozamok

11 pont	
----------------	--

<i>A feladatlappal elérhető összes pontszám: 200 pont</i>
--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

feladat sorszáma	maximális pontszám	elért pontszám
1.	8	
2.	9	
3.	8	
4.	16	
5.	8	
6.	12	
7.	10	
8.	6	
9.	16	
10.	6	
11.	4	
12.	16	
13.	10	
14.	4	
15.	17	
16.	21	
17.	10	
18.	2	
19.	6	
20.	11	
ÖSSZESEN	200	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma ÖSSZESEN/2=	100	

javító tanár

Dátum:

	pontszáma egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
Földrajzi ismeretek és képességek — feladatsor Írásbeli vizsgarész		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: